

Una sentència retardatària

El TC frena o elimina l'impuls de transformació del model d'Estat que suposava l'Estatut

MIGUEL A. APARICIO, Catedràtic de Dret Constitucional (UB)

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 13 de juliol del 2010

En el vot particular a la sentència del Tribunal Constitucional (TC) sobre l'Estatut, l'ultramuntà magistrat Jorge Rodríguez-Zapata Pérez obre el seu escrit amb un apunt una mica desconcertant: «Quan han estat necessaris quatre anys de debat per arribar a sostenir que la majoria dels articles del nou Estatut d'Autonomia de Catalunya (EAC) s'ajusten a la Constitució és evident que els que han recolzat aquesta sentència han tingut greus problemes per argumentar les seves tesis». Aquest comentari donaria per a tota una crònica. En qualsevol cas, no sembla que els problemes que hi ha hagut hagin estat problemes d'argumentació, sinó més aviat fa la impressió que han respost a la confrontació de dos sectors en un procés on –almenys aquesta és la imatge que s'ha percebut socialment– el que comptava era el fluir i l'influir dels vots dels diferents magistrats i magistrades, independentment de la delicada posició en què es trobava el mateix tribunal i de la brillantor jurídica dels successius set projectes de ponència.

Es podria pensar, doncs, que d'aquests dos fronts en el si del Tribunal Constitucional, un s'hauria d'haver alineat a favor de la constitucionalitat de l'Estatut d'autonomia de Catalunya i l'altre en contra. I, no obstant, no ha estat així. Sí que hi ha hagut dues grans opcions amb diverses i greus peripècies en el seu decantament i desenvolupament; però es pot dir que tots els membres del Tribunal Constitucional partien d'una

comprensió idèntica del problema que tenien entre mans: s'havien de limitar a contrastar els preceptes estatutaris amb la seva interpretació constitucional (al llarg de la sentència es repeteix gairebé amb neguit que la Constitució és el que diu el Tribunal Constitucional, que és una estricta còpia del que va assenyalar al seu dia el president del Tribunal Suprem nord-americà Hughes). I aquesta interpretació constitucional del tribunal partia d'una base implícita: el model espanyol de distribució territorial del poder polític ja es trobava delimitat a través de la interpretació que el tribunal havia efectuat de la Constitució i de l'anomenat bloc de la constitucionalitat –una categoria creada pel mateix tribunal–. En conseqüència, el judici de contrast només havia de decidir si, amb aquests paràmetres, el nou Estatut d'autonomia de Catalunya era o molt inconstitucional o només moderadament inconstitucional.

Ha triomfat, com és sabut, l'opció de la inconstitucionalitat moderada, però amb una càrrega de fons important: al marge de les numèricament escasses declaracions d'inconstitucionalitat –que comporten la nul·litat del precepte impugnat– i de les més abundants declaracions d'interpretació de conformitat (aquelles que mantenen la lletra dels preceptes impugnats, però imposen una determinada interpretació del text), la sentència ha fet taula rasa de les principals innovacions de l'Estatut en la mesura que aquestes es connectaven o es podien connectar amb la necessitat d'una remodelació de l'estructura de l'Estat: ha eliminat la transcendència juridicoconstitucional de la identitat nacional, ha degradat el principi de bilateralitat com a principi bàsic de la relació amb l'Estat central, ha depositat la utilització preferent de la llengua pròpia en l'àmbit públic, ha relativitzat la força jurídica dels drets i principis rectors, ha suprimit l'aparença (perquè era només mera aparença) de poder judicial propi a Catalunya, amb la màxima cura ha fet

desaparèixer totes les garanties de protecció de les pròpies competències (fet que, en termes periodístics, s'ha anomenat «el blindatge» de les competències) i ha retallat el sistema de finançament. És a dir, el resultat d'aquesta sentència i els seus aspectes centrals ha estat el de pretendre tornar a l' statu quo anterior a l'aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya. És veritat que s'ha augmentat el sostre competencial, que s'ha donat certa llum verda a noves institucions (encara que l'embolic amb les diputacions no s'ha solucionat) i que s'ha respectat amb certs marges la presència de la Generalitat en diverses institucions estatals; però, segons la meua opinió, l'element de pes de la sentència ha estat el de frenar, si no paraitzar, l'impuls de transformació i, en la mesura que sigui possible, eliminar el que per a la innovació del model d'Estat suposava l'Estatut d'autonomia de Catalunya.

És fàcil veure, no obstant, que les opinions sobre aquesta decisió jurisdiccional són del tot variades. Però, segons el meu parer, constitucionalment, la sentència ha suposat no tant la declaració que amb ella s'assolia el sostre autonòmic, tal com va arribar a assenyalar el president del Govern, sinó que aquest sostre ja s'havia assolit abans d'aprovar-se el nou Estatut d'autonomia de Catalunya. I el que és pitjor: que no hi havia cap mena d'alternativa a aquest mateix sostre i encara menys la federal. A l'haver acceptat la majoria del tribunal el terreny de joc polític que els plantejava el Partit Popular a través d'un recurs a la gairebé totalitat de l'Estatut i el que ell representava, el tribunal ha estat i és el principal actor d'aquest joc.